Obóz przygotowawczy do Olimpiady Matematycznej

Jodłówka Tuchowska

24 - 26 października 2014r.

Wyniki

			25 października				26 października				
			1	2	3	4	5	6	7	8	Σ
1.	Artur	Zubilewicz	6	6	6	6	6	6	6	6	48
2.	Jakub	Węgrecki	6	6	6	5	6	0	0	6	35
3.	Jan	Boruch	6	6	6	0	0	0	0	2	20
4.	Katarzyna	Wodzińska	6	6	0	0	0	6	0	2	20

			25 października				26 października				
			1	2	3	4	5	6	7	8	Σ
1.	Mikołaj	Sikora	2	6	6	0	6	6	5	0	31
2.	Edyta	Garbarz	2	2	0	0	6	6	5	2	23
3.	Krzysztof	Pióro	5	2	0	0	0	6	0	2	15
4.	Maciej	Płachta	0	0	0	0	6	6	0	2	14
5.	Michał	Panek	5	0	0	0	0	6	0	0	11
6.	Kamil	Poniewierski	0	0	0	0	0	0	5	2	7
7.	Magdalena	Karaś	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zawody indywidualne

1. Każdemu wierzchołkowi 2014−kąta foremnego trzeba przyporządkować pewną dodatnią liczbę rzeczywistą. Czy możliwe jest takie przyporządkowanie, w którym każda liczba jest równa wartości bezwzględnej różnicy liczb, które z nią sąsiadują? Odpowiedź uzasadnij.

2. Punkt P leży wewnątrz trójkąta ABC i spełnia warunki:

$$\angle PAB = \angle PCA \quad \text{oraz} \quad \angle PAC = \angle PBA.$$

Punkt O jest środkiem okręgu opisanego na trójkącie ABC. Dowieść, że jeżeli $O \neq P$, to kąt APO jest prosty.

3 Dana jest liczba pierwsza $p > 3$ oraz takie liczby całkowite dodatnie a, b, c, że $a + b + c = p + 1$ oraz liczba $a^3 + b^3 + c^3 - 1$ jest podzielna przez p. Udowodnić, że co najmniej jedna z liczb a, b, c jest równa 1.

4. Znaleźć wszystkie funkcje f określone na zbiorze liczb rzeczywistych i przyjmujące wartości rzeczywiste takie, że dla dowolnych liczb rzeczywistych x i y spełniona jest równość:

$$f(xf(y) + x) = xy + f(x).$$

5. Rozstrzygnąć, czy istnieje nieskończony ciąg liczb naturalnych taki, że żaden wyraz tego ciągu i żadna suma dowolnej liczby wyrazów tego ciągu nie jest potęgą liczby naturalnej o wykładniku całkowitym większym od 1.

6. Punkt M jest środkiem boku AB trójkąta ostrokątnego ABC. Punkt P leży na odcinku AB, a punkty S_1 i S_2 są środkami okręgów opisanych odpowiednio na trójkątach APC i BPC. Wykazać, że środek odcinka S_1S_2 leży na symetralnej odcinka CM.

7. Dana jest tablica rozmiaru $2n \times 2n$, w której $3n$ pól pomalowano na czarno. Wykazać, że można tak wybrać n kolumn oraz n wierszy, by każde czarne pole znalazło się w pewnym wybranym wierszu lub w pewnej wybranej kolumnie.

8. Znaleźć wszystkie funkcje f określone na zbiorze liczb rzeczywistych i przyjmujące wartości rzeczywiste takie, że dla dowolnych liczb rzeczywistych x i y spełniona jest równość:

$$f(x^2) + f(xy) = f(x)f(y) + yf(x) + xf(x + y).$$

Dzień drugi grupy młodszej

1. Dane są dodatnie liczby całkowite a i b. Wykaż, że jeżeli liczba a^2 jest podzielna przez liczbę $a+b$, to także liczba b^2 jest podzielna przez liczbę $a+b$.

2. Dany jest czworokąt wypukły $ABCD$, w którym $AD+BC=CD$. Dwusieczne kątów BCD i CDA przecinają się w punkcie S. Udowodnij, że $AS=BS$.

3. Na płaszczyźnie zaznaczono n punktów ($n \geqslant 3$), z których żadne trzy nie leżą na jednej prostej. Każdy z tych punktów pomalowano na jeden z trzech kolorów, przy czym każdego koloru użyto przynajmniej raz. Udowodnij, że istnieje taki trójkąt o wierzchołkach w zaznaczonych punktach, którego każde dwa wierzchołki mają różne kolory i do wnętrza którego nie należy żaden zaznaczony punkt.

4. Znaleźć wszystkie funkcje f określone na zbiorze liczb rzeczywistych i przyjmujące wartości rzeczywiste takie, że dla dowolnych liczb rzeczywistych x i y spełniona jest równość:

$$f(x^2+y)=f(x)+f(y^2)$$

Rozwiązania

Zawody indywidualne

1. Każdemu wierzchołkowi 2014−kąta foremnego trzeba przyporządkować pewną dodatnią liczbę rzeczywistą. Czy możliwe jest takie przyporządkowanie, w którym każda liczba jest równa wartości bezwzględnej różnicy liczb, które z nią sąsiadują? Odpowiedź uzasadnij.

Rozwiązanie:

Przypuśćmy, że takie przyporządkowanie istnieje oraz niech a będzie największą spośród wszystkich przyporządkowanych liczb. Oznaczmy ponadto przez b i c liczby sąsiadujące z liczbą a oraz przyjmijmy, że $b \geqslant c$. Skoro liczba a jest największa spośród rozpatrywanych liczb, więc $b \leqslant a$. Z drugiej strony, ponieważ $c > 0$, więc $b > b - c = |b - c| = a$. Uzyskana sprzeczność dowodzi, że opisane w treści zadania przyporządkowanie nie istnieje.

2. Punkt P leży wewnątrz trójkąta ABC i spełnia warunki:

$$\angle PAB = \angle PCA \quad \text{oraz} \quad \angle PAC = \angle PBA.$$

Punkt O jest środkiem okręgu opisanego na trójkącie ABC. Dowieść, że jeżeli $O \neq P$, to kąt APO jest prosty.

Rozwiązanie:

Oznaczmy przez K, L, M odpowiednio punkty przecięcia prostych AP, BP, CP z okręgiem opisanym na trójkącie ABC. Na mocy równości $\angle BAK = \angle ACM$ długości łuków BK i AM są równe. Analogicznie, długości łuków KC i LA są równe. Odcinki LC, AK, MB są więc równoległe oraz mają wspólną symetralną, przechodzącą przez punkt O. Na tej symetralnej leży również punkt P, jako punkt przecięcia przekątnych MC i BL trapezu równoramiennego $MBCL$. Zatem w szczególności $\angle APO = 90°$.

3 Dana jest liczba pierwsza $p > 3$ oraz takie liczby całkowite dodatnie a, b, c, że $a + b + c = p + 1$ oraz liczba $a^3 + b^3 + c^3 - 1$ jest podzielna przez p. Udowodnić, że co najmniej jedna z liczb a, b, c jest równa 1.

Rozwiązanie:

Zauważmy, że:

$$(a+b+c)^3 = a^3 + b^3 + c^3 + 3(a^2b + b^2a + b^2c + c^2b + c^2a + a^2c + 2abc) = a^3 + b^3 + c^3 + 3(a+b)(b+c)(c+a).$$

Zgodnie z warunkami zadania liczby $a+b+c$ oraz $a^3+b^3+c^3$ dają z dzielenia przez p resztę 1, a więc na mocy powyższej tożsamości liczba $3(a+b)(b+c)(c+a)$ jest podzielna przez p.

Skoro p jest liczbą pierwszą różną od 3, to któryś z czynników $a+b$, $b+c$ lub $c+a$ jest podzielny przez p. Przyjmijmy, bez straty ogólności, że p dzieli liczbę $a+b$. Liczby a, b, c są całkowite dodatnie, więc $0 < a+b < a+b+c = p+1$. Stąd wynika, że $a+b = p$, czyli $c = 1$.

4. Znaleźć wszystkie funkcje f określone na zbiorze liczb rzeczywistych i przyjmujące wartości rzeczywiste takie, że dla dowolnych liczb rzeczywistych x i y spełniona jest równość:

$$f(xf(y) + x) = xy + f(x).$$

Rozwiązanie:

W powyższej równości podstawmy $x := 1$, uzyskujemy równość:

$$f(f(y) + 1) = y + f(1), \quad \text{dla } y \in \mathbb{R}$$

z której wnioskujemy, że f jest surjekcją. W szczególności istnieje liczba rzeczywista a taka, że $f(a) = -1$. Przyjmując $y := a$ otrzymujemy:

$$f(0) = f(xf(a) + x) = xa + f(x),$$

zatem f jest funkcją liniową, czyli istnieje $b \in \mathbb{R}$ takie, że $f(x) = ax + b$ dla wszystkich $x \in \mathbb{R}$.

Podstawiając otrzymaną funkcję f do wyjściowego równania widzimy, że f jest jedną z dwóch funkcji $f(x) = x$ lub $f(x) = -x$ dla każdego $x \in \mathbb{R}$.

5. Rozstrzygnąć, czy istnieje nieskończony ciąg liczb naturalnych taki, że żaden wyraz tego ciągu i żadna suma dowolnej liczby wyrazów tego ciągu nie jest potęgą liczby naturalnej o wykładniku całkowitym większym od 1.

Rozwiązanie:

Rozważmy następujący ciąg

$$2,\ \ 2^2 \cdot 3,\ \ 2^2 \cdot 3^2 \cdot 5,\ \ 2^2 \cdot 3^2 \cdot 5^2 \cdot 7,\ \ \ldots\ \ 2^2 \cdot 3^2 \cdot \ldots \cdot p_{n-1}^2 \cdot p_n, \ldots$$

gdzie p_n oznacza n - tą z kolei liczbę pierwszą. Zauważmy, że suma dowolnej liczby wyrazów powyższego ciągu jest podzielna przez q ale nie jest podzielna przez q^2, gdzie q jest jest największą liczbą pierwszą dzielącą najmniejszą wybraną liczbę z naszego ciągu.

Suma ta oczywiście nie może być potęgą liczby naturalnej, stąd skonstruowany ciąg spełnia warunki zadania.

6. Punkt M jest środkiem boku AB trójkąta ostrokątnego ABC. Punkt P leży na odcinku AB, a punkty S_1 i S_2 są środkami okręgów opisanych odpowiednio na trójkątach APC i BPC. Wykazać, że środek odcinka S_1S_2 leży na symetralnej odcinka CM.

Rozwiązanie:

W przypadku gdy $P = M$ wystarczy zauważyć, że prosta S_1S_2 jest symetralną odcinka CM. Przeprowadzimy rozumowanie w przypadku, gdy $P \neq M$.

Bez straty ogólności przyjmijmy, że punkt P leży na odcinku AM. Niech punkt S będzie środkiem odcinka S_1S_2, punkt K – środkiem odcinka AP, a punkt L – środkiem odcinka BP. Zauważmy, że proste S_1S_2, S_1K oraz S_2L są symetralnymi odpowiednio odcinków CP, AP i BP.

Oznaczmy przez X rzut prostokątny punktu S na prostą AB. Punkt X jest wówczas środkiem odcinka KL, a zatem

$$AX = AK + KX = \frac{1}{2}AP + \frac{1}{2}KL = \frac{1}{2}AP + \frac{1}{4}AB.$$

Oznaczmy przez Y środek odcinka PM. Wówczas

$$AY = AP + PY = AP + \frac{1}{2}PM = AP + \frac{1}{2}(AMAP) = \frac{1}{2}AP + \frac{1}{2}AM = \frac{1}{2}AP + \frac{1}{4}AB.$$

Wobec tego $AX = AY$, czyli $X = Y$. Stąd wynika, że prosta SY jest symetralną odcinka PM. Ponieważ punkt S leży również na symetralnej odcinka CP, więc punkt S jest środkiem okręgu opisanego na trójkącie CPM, a zatem leży także na symetralnej odcinka CM.

7. Dana jest tablica rozmiaru $2n \times 2n$, w której $3n$ pól pomalowano na czarno. Wykazać, że można tak wybrać n kolumn oraz n wierszy, by każde czarne pole znalazło się w pewnym wybranym wierszu lub w pewnej wybranej kolumnie.

Rozwiązanie:

Rozpatrzmy wszystkie możliwe wybory n wierszy tablicy. Liczba takich wyborów jest skończona. Wobec tego możemy spośród wszystkich tych wyborów nich wziąć pod uwagę ten wybór, dla którego liczba czarnych pól w wybranych wierszach jest największa. Udowodnimy, że wówczas w wybranych wierszach znajduje się co najmniej $2n$ czarnych pól.

Rzeczywiście, gdyby w wybranych n wierszach było najwyżej $2n1$ czarnych pól, to jeden z wybranych wierszy zawierałby najwyżej jedno czarne pole. Natomiast w pozostałych n wierszach znajduje się co najmniej $n+1$ czarnych pól, więc jeden z niewybranych wierszy zawiera co najmniej dwa czarne pola. To prowadzi jednak do sprzeczności ze sposobem wyboru n wierszy. Tak więc możemy wybrać n wierszy, w których znajduje się co najmniej $2n$ czarnych pól. Pozostałych czarnych pól jest najwyżej n, więc bez problemu możemy wybrać n kolumn tak, by wszystkie czarne pola znalazly się w wybranych wierszach i kolumnach.

8. Znaleźć wszystkie funkcje f określone na zbiorze liczb rzeczywistych i przyjmujące wartości rzeczywiste takie, że dla dowolnych liczb rzeczywistych x i y spełniona jest równość:

$$f(x^2) + f(xy) = f(x)f(y) + yf(x) + xf(x+y).$$

Rozwiązanie:

Oznaczmy wyjściowe równanie przez $(\diamondsuit)$. Podstawiając $x := 0$ do $(\diamondsuit)$ uzyskujemy równość:

$$f(0)(f(y) + y - 2) = 0,$$

stąd jeśli $f(0) \neq 0$ to $f(x) = 2 - x$ jest jednym z rozwiązań.

Przyjmijmy teraz, że $f(0) = 0$. Wówczas dla $y := 0$ otrzymujemy równość $f(x^2) = xf(x)$, z której łatwo dostajemy, że f jest funkcją nieparzystą.

Połużmy w $(\diamondsuit)$ $y := -x$, widzimy, że $f(x)(f(x) + x) = 0$ a to oznacza, że dla każdej liczby rzeczywistej x, $f(x) = 0$ lub $f(x) = -x$.

Załużmy, że istnieją niezerowe liczby rzeczywiste u i v takie, że $f(u) = 0$ oraz $f(v) = -v$. Przyjmijmy w $(\diamondsuit)$ $x := u$ oraz $y := v$, wtedy $f(uv) = uf(u+v)$, stąd $f(uv) = f(u+v) = 0$ $(\heartsuit)$, gdyż w przeciwnym wypadku uzyskalibyśmy równość - $-uv = u(-(u+v))$ a stąd $u = 0$.

Podstawiając teraz w $(\diamondsuit)$ $x := v$ oraz $y := u$, otrzymujemy równość $-v^2 + f(uv) = -uv + vf(u+v)$ co w połączeniu z $(\heartsuit)$ daje nam równość $u = v$.

Ostatecznie jedynymi funkcjami f spełniającymi warunki zadania są funkcje 0, $2 - x$ oraz $-x$.

Rozwiązania

Dzień drugi grupy młodszej

1. Dane są dodatnie liczby całkowite a i b. Wykaż, że jeżeli liczba a^2 jest podzielna przez liczbę $a+b$, to także liczba b^2 jest podzielna przez liczbę $a+b$.

Rozwiązanie:

Ponieważ $b^2 - a^2 = (b-a)(b+a)$, więc $b^2 = (b-a)(a+b) + a^2$. Prawa strona ostatniej równości jest podzielna przez liczbę $a+b$, a zatem liczba b^2 jest także podzielna przez liczbę $a+b$.

2. Dany jest czworokąt wypukły $ABCD$, w którym $AD + BC = CD$. Dwusieczne kątów BCD i CDA przecinają się w punkcie S. Udowodnij, że $AS = BS$.

Rozwiązanie:

Niech E będzie takim punktem na odcinku CD, że $DE = AD$. Wówczas $CE = BC$. Trójkąty ADS i EDS są przystające (cecha bok-kąt-bok), a zatem $AS = ES$. Analogicznie z przystawania trójkątów BCS i ECS wynika, że $BS = ES$. Łącząc dwie ostatnie równości, uzyskujemy tezę.

3. Na płaszczyźnie zaznaczono n punktów ($n \geqslant 3$), z których żadne trzy nie leżą na jednej prostej. Każdy z tych punktów pomalowano na jeden z trzech kolorów, przy czym każdego koloru użyto przynajmniej raz. Udowodnij, że istnieje taki trójkąt o wierzchołkach w zaznaczonych punktach, którego każde dwa wierzchołki mają różne kolory i do wnętrza którego nie należy żaden zaznaczony punkt.

Rozwiązanie:

Ponieważ każdy z trzech kolorów został użyty, więc istnieje przynajmniej jeden trójkąt o wierzchołkach różnych kolorów. Spośród wszystkich takich trójkątów wybierzmy ten, który ma najmniejsze pole (jeśli trójkątów o najmniejszym polu jest więcej niż jeden, wybieramy dowolny z nich). Nazwijmy ten trójkąt ABC. Wykażemy, że trójkąt ABC spełnia warunki zadania. Przypuśćmy, że do wnętrza trójkąta ABC należy pewien zaznaczony punkt P. Bez straty ogólności możemy przyjąć, że punkt P jest tego samego koloru, co punkt A. To oznacza, że każde dwa wierzchołki trójkąta BCP mają różne kolory. Jednak pole tego trójkąta jest mniejsze od pola trójkąta ABC. Uzyskana sprzeczność dowodzi, że do wnętrza trójkąta ABC nie należy żaden zaznaczony punkt.

4. Znaleźć wszystkie funkcje f określone na zbiorze liczb rzeczywistych i przyjmujące wartości rzeczywiste takie, że dla dowolnych liczb rzeczywistych x i y spełniona jest równość:

$$f(x^2 + y) = f(x) + f(y^2)$$

Rozwiązanie:

Oznaczmy wyjściowe równanie przez ($\diamondsuit$). Podstawiając w ($\diamondsuit$) $y := 0$ widzimy, że $f(x^2) - f(x) = f(0)$ ($\clubsuit$) dla dowolnej liczby $x \in \mathbb{R}$ Połużmy teraz w ($\diamondsuit$) $x := 0$, dostajemy $f(y^2) - f(y) = -f(0)$ ($\heartsuit$) dla dowolnej liczby $y \in \mathbb{R}$.

Łącząc ($\clubsuit$) oraz ($\heartsuit$) uzyskujemy zależność $f(0) = -f(0)$, stąd $f(0) = 0$ a zatem $f(x) = f(x^2)$ oraz $f(x^2) = f(x^4)$ $\spadesuit$ dla dowolnej liczby $x \in \mathbb{R}$.

W ($\diamondsuit$) połużmy teraz $y := -x^2$, dostajemy równość $f(x^4) = -f(x)$ co w połączeniu z $\spadesuit$ daje rozwiązanie $f(x) = 0$ dla dowolnej liczby $x \in \mathbb{R}$.